

Ομάδες & Κέρματα

1. Η Πέππα και η Σούζυ έχουν δύο κέρματα, ένα σωστά φτιαγμένο (με πιθανότητα να φέρει 1 ίση με $p = \frac{1}{2}$), και ένα ελατωματικό, με πιθανότητα να φέρει 1 ίση με πιθανότητα $q \neq \frac{1}{2}$. Δυστυχώς, καθώς έπαιζαν, τα δύο κέρματα μπλέχτηκαν ώστε δεν μπορούν πλέον να ξεχωρίσουν ποιο είναι ποιο. Υπάρχει τρόπος ώστε να διεξάγουν ρίψεις ώστε το αποτέλεσμα να είναι ίσο με 1 με πιθανότητα ακριβώς $\frac{1}{2}$;

Λύση: Έστω $\Pr[b_A = 1] = p$ και $\Pr[b_B = 1] = q$.

Από τον πίνακα αληθείας της αποκλειστικής διάζευξης έχουμε ότι $\Pr[b = 1] = \Pr[b_A = 1 \wedge b_B = 0] + \Pr[b_A = 0 \wedge b_B = 1]$. Άρα: $\Pr[b = 1] = p \cdot (q - 1) + (p - 1) \cdot q = p \cdot q - p + p \cdot q - q = 2p \cdot q - p - q$.

2. Να δείξετε ότι το σύνολο των συμβολοσειρών μήκους 2 bit (“00”, “10”, “01”, “11”), με πράξη το XOR κατά συντεταγμένη, αποτελεί ομάδα.

Λύση Ελέγχουμε ότι οι ιδιότητες της ομάδας ισχύουν:

- Έστω ένα ζεύγος συμβολοσειρών “ ab ”, “ cd ”. Το αποτέλεσμα της πράξης μεταξύ τους θα είναι “ ef ” όπου $e = a \text{ XOR } c$ και $f = b \text{ XOR } d$. Με έλεγχο του πίνακα τιμών της XOR επιβεβαιώνουμε ότι το XOR δύο bits είναι bit, οπότε θα ισχύει ότι το e και το f είναι bits.
- Η μεταθετικότητα της ομάδας προκύπτει από το ότι το XOR είναι μεταθετικό, και η ιδιότητα διατηρείται κάνοντας πράξεις ανα συντεταγμένη (όπως παραπάνω)
- Υπάρχει ουδέτερο στοιχείο και είναι το “00”, αφού ισχύει ότι $a \text{ XOR } 0 = a$, και η ιδιότητα διατηρείται κάνοντας πράξεις ανα συντεταγμένη (όπως παραπάνω).

3. Να δείξετε ότι η παραπάνω ομάδα είναι μεταθετική αλλά όχι κυκλική.

Λύση

- Η μεταθετικότητα της ομάδας προκύπτει από το ότι το XOR είναι μεταθετικό.
- Η ομάδα δεν είναι κυκλική: για κάθε συμβολοσειρά bits ισχύει ότι το XOR με τον εαυτό της παράγει μηδενικά. Άρα κάθε στοιχείο έχει τάξη το πολύ $2 \neq 4$, οπότε δεν υπάρχει στοιχείο που να παράγει την ομάδα.

4. Να υπολογίσετε το $123^{2021} \pmod{23}$.

Λύση: Στη βάση εργαζόμαστε modulo 23 και, αφού ο p είναι πρώτος, λόγω του ΜΦΕ στον εκθέτη εργαζόμαστε modulo $23 - 1 = 22$. Άρα έχουμε $123^{2021} \equiv 8^{2021} \equiv 8^{41} \equiv 8^{19} \pmod{23}$. Συνεχίζουμε γράφοντας $8^{19} \equiv 2^{57} \equiv 2^{13} \equiv 64^2 \cdot 2 \equiv (-5)^2 \cdot 2 \equiv 2 \cdot 2 \equiv 4 \pmod{23}$

5. Να υπολογίσετε (προσεγγιστικά) το $\log_{10}(123456789012345678901234567890)$ καθώς και το $\log_2(123456789012345678901234567890)$. Δίνεται ότι $\log_2(10) \approx 3.3$

Λύση: Το 123456789012345678901234567890 γράφεται: $1 \cdot 10^{29} + 2 \cdot 10^{28} + \dots + 9 \cdot 10^1 + 0 \approx 10^{29}$, άρα ο λογαριθμός του με βάση το 10 είναι περίπου 29. Για το λογάριθμο με βάση το 2 εφαρμόζουμε τον τύπο αλλαγής βάσης όπου $\log_b(a) = \log_c(a) \cdot \log_c(b)$, άρα έχουμε $\log_2(123456789012345678901234567890) \approx 29 \cdot 3.3 = 95.7$. (Ο κανονικός υπολογισμός δίνει τιμή περίπου 96.64).

6. Να υπολογίσετε το $\log_2 5 \pmod{37}$. Χρησιμοποιείστε τον αλγόριθμο Baby step, Giant step, ο οποίος δίνεται παρακάτω.

Στον αλγόριθμο Baby step, Giant step, θέλουμε να λύσουμε την εξίσωση $g^x = h \pmod{p}$ «πάζοντας» τον άγνωστο λογάριθμο $0 \leq x < p - 1$ σε $x = b + S \cdot G$, όπου $S = \lceil \sqrt{p-1} \rceil$ και $b, G \leq S$.

Για να το κάνουμε αυτό, ξαναγράφουμε την εξίσωση ως $g^{S \cdot B} \equiv h \cdot g^{-b}$, με αγνώστους το B και το b . Έτσι, μπορούμε να εξαντλήσουμε όλες τις περιπτώσεις, με $2S$ υπολογισμούς (και $O(n \log n)$ συγκρίσεις για ταξινόμηση), αντί τους $p - 1 = S^2$ υπολογισμούς της προφανούς λύσης.

Παρατήρηση. Επειδή το 37 είναι πρώτος και $37 - 1 = 36$, η τάξη της πολλαπλασιαστικής ομάδας του $\mathbb{Z}_{37}^*$ είναι 36. Η τάξη του 2 ξέρουμε ότι διαιρεί το 36 και άρα υπάρχουν πολλές μη τετριμμένες περιπτώσεις για την τάξη του. Σε περίπτωση που η τάξη του 2 δεν είναι 36, τότε δεν παράγει όλη την ομάδα, άρα ενδέχεται το 5 να μην εμφανιστεί ως δυναμή του, και ο ζητούμενος λογάριθμος να μην υπάρχει.

Λύση:

Παρατήρηση. Εμείς μπορούμε είτε να εξετάσουμε την τάξη του 2 πριν αρχίσουμε τους υπολογισμούς, είτε να τους κάνουμε γνωρίζοντας ότι ενδεχομένως δε θα προκύψει λύση. Για να ελέγξουμε την τάξη μπορούμε να δοκιμάσουμε τους διαιρέτες του 36: 2,3,4,6,9,12,18. Για συντομία, αρκεί να επιβεβαιώσουμε ότι $2^{12} \equiv 100 \equiv 26 \not\equiv 1 \pmod{37}$ και $2^{18} \equiv -1 \not\equiv 1 \pmod{37}$. (Οι πράξεις αναλυτικότερα βρίσκονται παρακάτω).

Αφού το 37 είναι πρώτος, η ομάδα μας έχει τάξη 36. Έστω x ο ζητούμενος λογάριθμος, τότε ο x θα γράφεται ως $b + G \cdot 6$ με $b, G \leq 5$. Οπότε θέλουμε να λύσουμε την εξίσωση $2^{b+6G} = 5 \pmod{37}$, ή ισοδύναμα: $2^b = 5 \cdot 2^{(-6) \cdot G}$.

Ετοιμάζουμε τις δυνάμεις του 2^6 .

- Για $G = 0$ έχουμε $2^{6G} \equiv 1 \pmod{37}$
- Για $G = 1$ έχουμε $2^{6G} \equiv 64 \equiv -10 \equiv 27 \pmod{37}$ (Αφαιρούμε το $37 \cdot 2 = 74$ για να πάρουμε -10 . Ως αποτέλεσμα κρατάμε το 26 που είναι ο αντιπρόσωπος της κλάσης, αλλά όποτε εξυπηρετεί στις πράξεις το υπολογίζουμε και ως -10).
- Για $G = 2$ έχουμε $2^{6G} \equiv 64^2 \equiv (-10)^2 \equiv 100 \equiv -11 \equiv 26 \pmod{37}$ (Αρχίζουμε θεωρώντας στο 26 ως -10 για ευκολία στις πράξεις. Μετά αφαιρούμε $3 \cdot 37 = 111$.)
- Για $G = 3$ έχουμε $2^{6G} \equiv -10 \cdot (-11) \equiv 110 \equiv -1 \equiv 36 \pmod{37}$
- Για $G = 4$ έχουμε $2^{6G} \equiv -10 \cdot -1 \equiv 10 \pmod{37}$
- Για $G = 5$ έχουμε $2^{6G} \equiv -11 \cdot -1 \equiv 11 \pmod{37}$

Για να υπολογίσουμε τα πολλαπλάσια του 2^{-1} , πρώτα εκτελούμε την αντιστροφή: είτε υψώνουμε στην 35η είτε χρησιμοποιούμε ευκλείδια διαίρεση. Με την Ευκλείδια διαίρεση, έχουμε:

$$\begin{aligned} 37 &= 18 \cdot 2 + 1 \\ 1 &= 37 + (-18) \cdot 2 \\ 1 &\equiv 0 + (-18) \cdot 2 \pmod{37} \end{aligned}$$

Άρα, ο αντίστροφος του 2 είναι ο $-18 \equiv 19$ και συνεχίζουμε με τις δυνάμεις του 19.

- Για $b = 0$ έχουμε $19^b \equiv 1 \pmod{37}$
- Για $b = 1$ έχουμε $19^b \equiv 19 \pmod{37}$
- Για $b = 2$ έχουμε $19^b \equiv 19 \cdot 19 \equiv 361 \equiv 361 - 370 \equiv -9 \equiv 28 \pmod{37}$.
- Για $b = 3$ έχουμε $19^b \equiv 19 \cdot (-9) \equiv -171 \equiv 185 - 171 \equiv 14 \pmod{37}$. (Χρησιμοποιούμε το ότι $37 \cdot 5 = 185$).
- Για $b = 4$ έχουμε $19^b \equiv (-9) \cdot (-9) \equiv 81 \equiv 81 - 74 \equiv 7 \pmod{37}$.
- Για $b = 5$ έχουμε $19^b \equiv (14) \cdot (-9) \equiv 148 - 126 \equiv 22 \pmod{37}$. (Χρησιμοποιούμε το ότι $37 \cdot 4 = 148$)

Έπειτα, πολλαπλασιάζουμε τις δυνάμεις του 19 επί 5.

- Για $b = 0$ έχουμε $5 \cdot 19^b \equiv 5 \pmod{37}$
- Για $b = 1$ έχουμε $5 \cdot 19^b \equiv 5 \cdot 19 \equiv 95 - 74 \equiv 21 \pmod{37}$
- Για $b = 2$ έχουμε $5 \cdot 19^b \equiv 5 \cdot 28 \equiv 140 - 111 \equiv 29 \pmod{37}$.
- Για $b = 3$ έχουμε $5 \cdot 19^b \equiv 5 \cdot 14 \equiv 70 - 37 \equiv 33 \pmod{37}$.
- Για $b = 4$ έχουμε $5 \cdot 19^b \equiv 5 \cdot 7 \equiv 35 \pmod{37}$.
- Για $b = 5$ έχουμε $5 \cdot 19^b \equiv 5 \cdot 22 \equiv 110 - 74 \equiv 36 \pmod{37}$.

Συγκρίνοντας τις λίστες, βλέπουμε ότι για $G = 3$, $b = 5$ έχουμε και στις δύο, την τιμή 36. Δηλαδή:

$$2^{18} \equiv 5 \cdot 2^{-5} \pmod{37} \quad \text{οπότε,}$$
$$2^{23} \equiv 5 \pmod{37}$$